

Granskning av styrning, uppföljning och kontroll av psykiatri

Rapport

Region Jönköpings län

KPMG AB

2024-01-15

Antal sidor 28

Region Jönköpings län
Granskning av styrning, uppföljning och kontroll av psykiatri

2024-01-15

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	5
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Organisation och ansvarsfördelning	6
3.2	Region Jönköping läns psykiatri i jämförelse	7
3.3	Styrning av den psykiatriska vården	10
3.4	Uppföljning och kontroll av den psykiatriska vården	14
3.5	Utvärdering av befintlig organisation	20
4	Samlad bedömning och rekommendationer	23
A	Bilaga 1 – Nämndens uppdrag för psykiatri	25
4.1	Strategiskt mål: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på	25
4.2	Strategiskt mål: Enklare vardag för invånare och medarbetare	26
4.3	Strategiskt mål: Bästa möjliga kvalitet	26
4.4	Strategiskt mål: Bäst på att förbättra och förnya	27

1 Sammanfattning

KPMG har av Region Jönköpings läns revisorer fått i uppdrag att granska styrning, uppföljning och kontroll av psykiatrin i regionen.

Granskningen har syftat till att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård har säkerställt en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av den psykiatriska vården i regionen.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att nämnden för folkhälsa och sjukvård delvis har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av den psykiatriska vården i regionen.

Nämnden för folkhälsa och sjukvård följer upp den psykiatriska vården genom månadsrapporter, delårsrapporter samt i samband med årsredovisning. Genom vår protokollsgranskning kan vi också konstatera att nämnden utöver de ovan nämnda uppföljningstillfällena löpande får rapportering från den psykiatriska verksamheten. I delårsrapporterna under år 2023 går det att konstatera att en stor del av de mätetal som fastställts för psykiatrin inte har uppnåtts, däribland mätetal gällande tillgängligheten till psykiatrin, samt att delar inom den psykiatriska verksamheten prognostiserar ekonomiska underskott. Nämnden har i samband med beslut av delårsrapporterna beslutat om vad nämnden i protokollen benämner ”medskick”, men inte särskilt beslutat om några åtgärder eller uppdrag till psykiatrin med anledning av den otillfredsställande måluppfyllelsen och ekonomiska prognosen. Mot bakgrund av att måluppfyllelsen för psykiatrin inte har förbättrats under året, samt att den ekonomiska prognosen försämrats, är vår bedömning att nämnden mer aktivt bör vidta åtgärder för att säkerställa att verksamheten bedrivs effektivt och utifrån fullmäktiges mål samt givna ekonomiska ramar. Vad gäller styrningen av den psykiatriska vården i form av mål och uppdrag för verksamheten bedömer vi att nämnden i allt väsentligt har säkerställt en ändamålsenlig styrning, men att styrningen som sker i syfte att förbättra måluppfyllelsen brister.

Den psykiatriska vården har under de senaste åren genomgått två omorganisationer, en avseende verksamhetsområdet i sin helhet år 2017 samt en omorganisation av barn- och ungdomspsykiatrin till en länsklirik år 2018. I granskningen skildras en positiv bild av de omorganisationer som genomförts, dock har ingen formell utvärdering av omorganisationerna gjorts. Vi bedömer därför att nämnden bör utvärdera om nuvarande organisation nått önskad effekt utifrån verksamhetsförändringarnas ursprungliga syften. Vi anser också att en sådan utvärdering med fördel närmare skulle kunna analysera organisering och arbetssätt kopplat till måluppfyllelsen och tillgängligheten till psykiatrin, vilken är låg jämfört med andra regioner trots en liknande kostnadsbild.

I det följande redovisas våra bedömningar och rekommendationer kopplat till revisionsfrågorna.

Revisionsfråga	Bedömning: I allt väsentligt	Rekommendationer
<p>Hur har nämnden för folkhälsa och sjukvård säkerställt en ändamålsenlig styrning av den psykiatriska vården?</p>	<p>För år 2023 har nämnden fastställt en verksamhetsplan där samtliga fullmäktigemål och uppdrag som antagits i regionens budget är inkluderade. Verksamhetsområde "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" har vidare brutit ned målen och uppdragen till aktiviteter. Vi bedömer utifrån detta att nämnden utifrån mål och uppdrag i allt väsentligt har säkerställt en ändamålsenlig styrning.</p> <p>Vad gäller nämndens styrning i syfte att förbättra måluppfyllelse, se bedömning till revisionsfråga 2 nedan.</p>	<p>Inga rekommendationer.</p>
Revisionsfråga	Bedömning: Delvis	Rekommendationer
<p>Hur har nämnden för folkhälsa och sjukvård säkerställt en ändamålsenlig uppföljning och kontroll av den psykiatriska vården?</p>	<p>Det finns strukturer och former för uppföljningen och nämnden efterfrågar aktivt information från psykiatrin, vilket vi ser positivt på. Vi bedömer dock att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att styra verksamheten mot uppsatta verksamhetsmål och givna budgetramar. Enligt vår bedömning brister därför uppföljningen och styrningen som sker i syfte att förbättra måluppfyllelsen.</p>	<p>— Besluta om åtgärder vid bristande måluppfyllelse och ekonomiska avvikelser inom den psykiatriska vården.</p>
Revisionsfråga	Bedömning: Nej	Rekommendationer
<p>Har nämnden för folkhälsa och sjukvård utvärderat den befintliga organisationen av den psykiatriska vården för att säkerställa att önskade mål och effekter uppnåtts?</p>	<p>Det har inte gjorts en utvärdering av varken omorganisationen av verksamhetsområdet där psykiatrin ingår eller omvandlandet av BUP till en länsklinik. Även fast skildringen av omorganisationerna i genomförda intervjuer till största del är positiv, bedömer vi att det är väsentligt att nämnden utifrån sitt ansvar utvärderar om den psykiatriska vårdens nuvarande organisering är effektiv. En sådan utvärdering kan med fördel inkludera en analys av organisationen kopplat till måluppfyllelsen och tillgängligheten till psykiatrin.</p>	<p>— Utvärdera om nuvarande organisering av den psykiatriska vården uppnått fastställt syfte utifrån genomförda omorganisationer, samt organisationens eventuella effekter på psykiatris måluppfyllelse.</p>

2 Bakgrund

KPMG har av Region Jönköpings läns revisorer fått i uppdrag att granska styrningen, uppföljningen och kontrollen av den psykiatriska vården i regionen. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Nämnden för folkhälsa och sjukvård ansvarar enligt reglementet för hälso- och sjukvården i regionen. Inom ramen för detta ingår ansvaret för den psykiatriska vården. Den psykiatriska vården är organiserad i det medicinska verksamhetsområdet "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik". I verksamhetsområdet finns utöver den psykiatriska vården även bland annat verksamheterna habilitering, laboratoriemedicin, röntgen och rehabilitering¹. Specialistpsykiatri består av vuxenpsykiatri som riktar sig till invånare över 18 år, samt barn- och ungdomspsykiatri vars målgrupp är barn och unga i åldern 0–17 år. Regionens psykiatriska kliniker utgår ifrån Länssjukhuset Ryhov, Höglandssjukhuset i Eksjö samt Värnamo sjukhus, medan barn- och ungdomspsykiatri är en länsklirik etablerad i Jönköping, Nässjö och Värnamo.

Den nuvarande organiseringen av den psykiatriska vården etablerades 2016–2017. Enligt reglementet ansvarar nämnden för organisationen inom sina verksamhetsområden. För att säkerställa att organisationsförändringar skapar önskade effekter är det av vikt att det sker en uppföljning och utvärdering av förändringen.

Av verksamhetsberättelsen avseende 2022 för verksamhetsområdet "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" framgår mål för den psykiatriska vården. Ett av målen är att väntetiden till besök inom barn- och ungdomspsykiatri ska uppgå till maximalt 30 dagar. Under 2022 fick 53 procent av patienterna vård inom ramen för målet. Ett ytterligare mål är att väntetiden till utredning inom barn- och ungdomspsykiatri ska uppgå till maximalt 30 dagar. Under 2022 fick två procent av patienterna vård inom ramen för målet. Ett tredje mål är att väntetiden till behandling inom barn- och ungdomspsykiatri ska uppgå till maximalt 30 dagar. Under 2022 fick 12 procent av patienterna behandling inom ramen för målet. Därtill finns ett mål om att patienter inom barn- och ungdomspsykiatri samt vuxenpsykiatri ska ha en aktuell vårdplan. Utfallet för 2022 visar att 35 procent av patienterna har en aktuell vårdplan.

Av regionens årsredovisning 2022 framgår att barn- och ungdomspsykiatri tillförts utökade budgetmedel för att "...öka kapaciteten för utredning och behandling. Utvecklingsarbete pågår inom flera områden. Arbetet med att förbättra tillgängligheten till utredning sker både med egna resurser och köpta utredningar".

Regionens revisorer har mot bakgrund av ovan beslutat att genomföra en granskning avseende styrningen, uppföljningen och kontrollen av den psykiatriska vården. Ansvarsgrunder som är aktuella i denna granskning är bland annat risken för bristande måluppfyllelse, styrning och intern kontroll.

¹ Verksamhetsområdet består sammantaget av verksamheterna BUP, habiliteringscentrum, klinisk fysiologi, laboratoriemedicin, psykiatriska kliniken Höglandssjukhuset Eksjö, psykiatriska kliniken Länssjukhuset Ryhov, psykiatriska kliniken Värnamo sjukhus, rehabiliteringscentrum, rehabiliteringsmedicinska kliniken och röntgen.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen har syftat till att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård har säkerställt en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av den psykiatriska vården i regionen.

Granskningen har avsett att besvara följande revisionsfrågor:

- Hur har nämnden för folkhälsa och sjukvård säkerställt en ändamålsenlig styrning av den psykiatriska vården?
- Hur har nämnden för folkhälsa och sjukvård säkerställt en ändamålsenlig uppföljning och kontroll av den psykiatriska vården?
- Har nämnden för folkhälsa och sjukvård utvärderat den befintliga organisationen av den psykiatriska vården för att säkerställa att önskade mål och effekter uppnåtts?

Granskningen avgränsas i enlighet med revisionsfrågorna och avser nämnden för folkhälsa och sjukvård.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen utgörs revisionskriterierna av:

- Kommunallagen 6 kap. 6 § som beskriver att nämnderna inom sina områden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Nämnderna ska även se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.
- Hälso- och sjukvårdslagen 5 kap. 1 § som bland annat beskriver att hälso- och sjukvårdsverksamheten ska vara av god kvalitet samt tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet. Hälso- och sjukvården ska även vara lättillgänglig. Vidare ska regionen enligt 7 kap. 2 § planera sin hälso- och sjukvård med utgångspunkt i behovet av vård hos dem som omfattas av regionens ansvar för hälso- och sjukvården.
- Reglemente för nämnden för folkhälsa och sjukvård. Reglementet anger nämndens ansvarsområden. Därtill framgår att nämnden ansvarar för organiseringen av nämndens ansvarsområden.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer med berörda tjänstepersoner och politiker. Därtill har en övergripande jämförande analys genomförts av nyckeltal kopplat till psykiatri utifrån kommun- och landstingsdatabasen Kolada. Syftet med analysen har varit att jämföra kvaliteten med andra regioner i riket.

Intervjuer har genomförts med presidiet i nämnden för folkhälsa och sjukvård, hälso- och sjukvårdsdirektör, sjukvårdsdirektör för "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik", verksamhetschef för barn- och ungdomspsykiatri, verksamhetschefer för de psykiatriska klinikerna, områdeschefer inom barn- och ungdomspsykiatri samt enhetschefer inom vuxenpsykiatri.

Samtliga som intervjuats har erbjudits att faktakontrollera rapporten.

3 Resultat av granskningen

3.1 Organisation och ansvarsfördelning

3.1.1 Nämnden för folkhälsa och sjukvård

Enligt *Reglemente för nämnden för folkhälsa och sjukvård* ska nämnden för folkhälsa och sjukvård leda Region Jönköpings läns hälso- och sjukvård i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), folktandvården enligt tandvårdslagen (1985:125) samt insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387).

Nämnden ansvarar enligt sitt reglemente för att verksamheten inom hälso- och sjukvården bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål, riktlinjer och ekonomiska ramar. I ansvaret ingår att löpande vidta åtgärder för att effektivisera verksamheten i syfte att nå fullmäktiges mål och givna ekonomiska ramar. Vidare ansvarar nämnden för att säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig, samt att verka för en bättre hälsa hos befolkningen. Nämnden ska också tillse att hälso- och sjukvården bedrivs kostnadseffektivt.

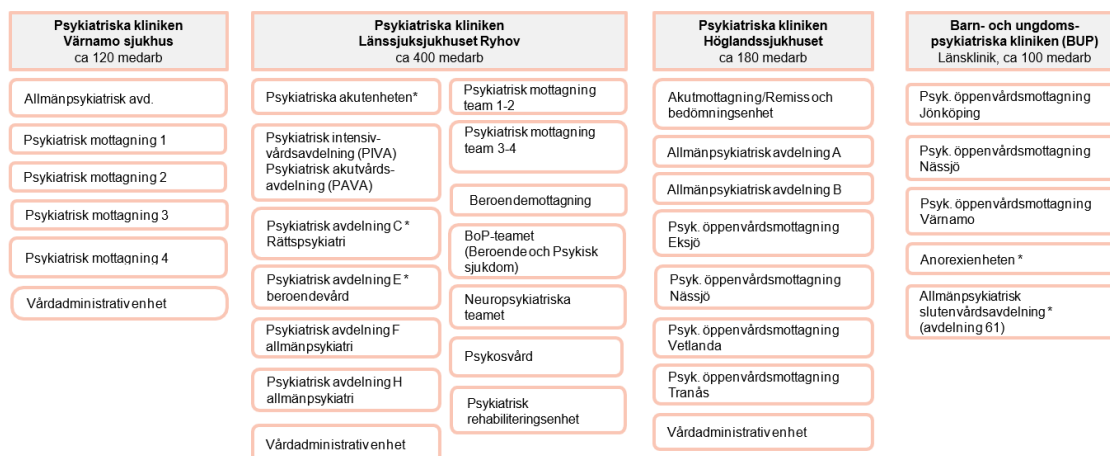
3.1.2 Psykiatri

Den psykiatriska vården i Region Jönköpings län är organiserad inom det medicinska verksamhetsområdet "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik". Inom verksamhetsområdet finns tio verksamheter, däribland psykiatri och barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Därtill finns andra verksamheter så som röntgen och rehabilitering. Verksamhetsområdet leds av en sjukvårdsdirektör som är direkt underställd hälso- och sjukvårdsdirektören. Inom verksamhetsområdet finns en ledningsgrupp bestående av sjukvårdsdirektör, ledningsstab, verksamhetschefer för respektive verksamhet och chefläkare.

Specialistpsykiatrin är uppdelad på tre olika vuxenpsykiatriska kliniker som utgår ifrån respektive länsdel på regionens sjukhus: psykiatriska kliniken på Höglandssjukhuset Eksjö, psykiatriska kliniken på Länssjukhuset Ryhov i Jönköping samt psykiatriska kliniken på Värnamo sjukhus. Varje klinik ansvarar för bedömning, utredning och behandling för invånare med psykiatriska tillstånd över 18 år. Den psykiatriska kliniken på Länssjukhuset Ryhov har även vissa länsfunktioner så som psykiatrisk intensivvård, beroendevård och psykiatrisk akutverksamhet. Därtill ansvarar kliniken även för rättspsykiatrisk vård.

När det gäller BUP finns det inom Region Jönköpings län en länsklirik med öppenvårdsverksamhet i Jönköping, Nässjö och Värnamo, samt en vårdavdelning och anorexienhet i Jönköping. Det finns även en akutmottagning, samt en psykiatrisk intensivvårdsavdelning, som bedrivs i samverkan med den psykiatriska kliniken på Länssjukhuset Ryhov. BUP ansvarar för bedömning, utredning och behandling av medelsvåra till svåra psykiatriska tillstånd bland barn och ungdomar, samt för alla neuropsykiatriska utredningar för barn mellan 6–17 år.

Region Jönköping läns specialistpsykiatri redovisas i organisationsskissen nedan.

*) Länsresurs

Inom "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" finns även ett ledningsutskott för de fyra psykiatriska klinikerna (LUP). I LUP ingår verksamhetscheferna för de psykiatriska klinikerna, medicinskt ledningsansvariga, chefsöverläkare och utvecklingsansvariga. Arbetet syftar till att strukturera samordning och samverkan mellan de olika verksamheterna i länet. Enligt en uppdragsbeskrivning för LUP² ansvarar utskottet bland annat för att leverera jämlik psykiatrisk vård, ta fram underlag för budget och verksamhetsplaner och formulera verksamhetsmål. Rapportering från träffarna ska ske till sjukvårdsdirektören för verksamhetsområdet.

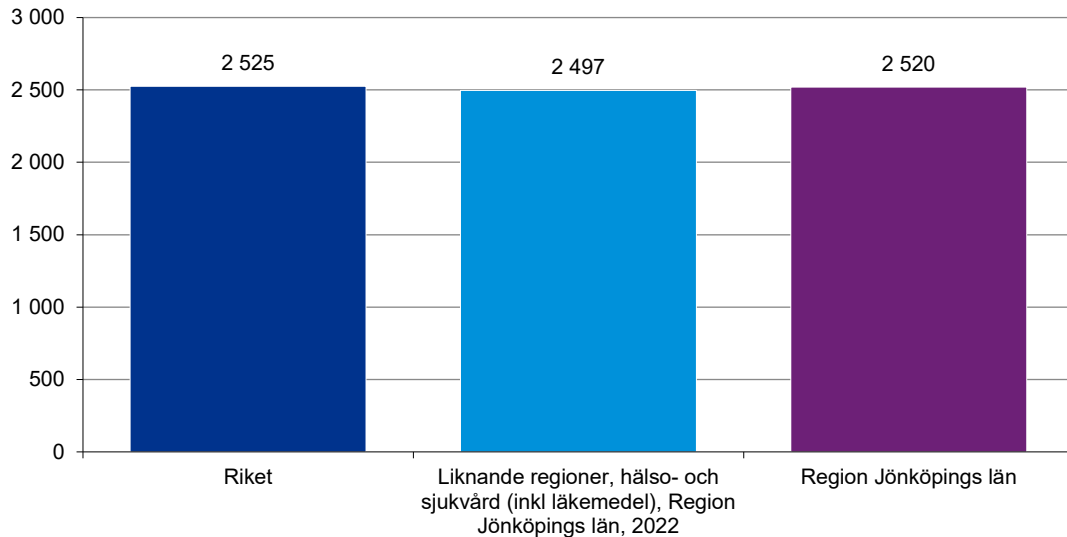
3.2 Region Jönköping läns psykiatri i jämförelse

I detta kapitel görs en jämförande analys av olika nyckeltal kopplat till psykiatrin utifrån kommun- och landstingsdatabasen Kolada. Liknande regioner i diagrammen nedan avser Region Halland, Region Sörmland, Region Uppsala, Region Västerbotten, Region Västmanland, Region Örebro län och Region Östergötland.

² Uppdragsbeskrivning Ledningsutskott psykiatri (LUP), 2019-12-06

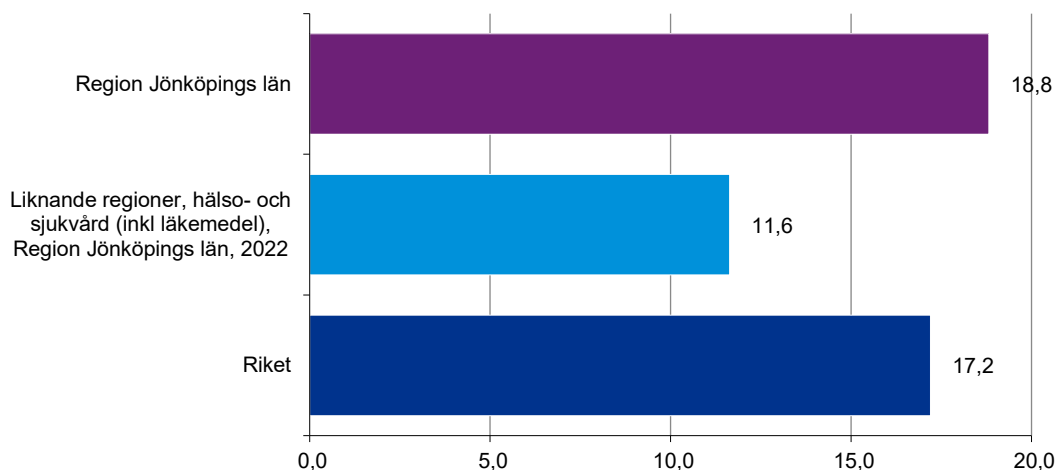
3.2.1 Kostnaden för psykiatrisk vård

Nettokostnad specialiserad psykiatrisk vård totalt (exkl. läkemedel), kr/inv, 2022

Nettokostnaden för den specialiserade psykiatriska vården inom Region Jönköpings län är på ungefär samma nivå som kostnaden i liknande regioner och övriga regioner i landet. Nyckeltalet avser psykiatrisk mottagningsverksamhet, psykiatrisk dagsjukvård, psykiatrisk hemsjukvård samt psykiatrisk slutenvård inom både vuxenpsykiatri och BUP.

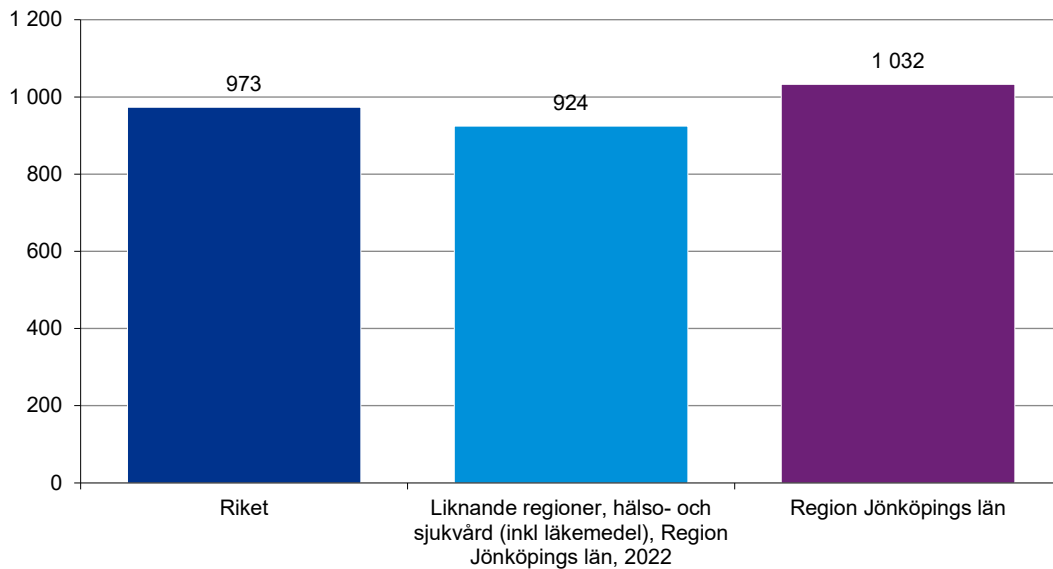
Köp av specialiserad psykiatrisk vård totalt, andel (%), 2022

När det gäller köp av specialiserad psykiatrisk vård som andel av nettokostnaderna, dvs. köp av verksamhet för ett offentligt uppdrag som överlämnats till en annan utförare, så har Region Jönköpings län en högre andel köp jämfört med liknande regioner. I jämförelse med rikssnittet är andelen dock på ungefär samma nivå. Nyckeltalet avser både vuxenpsykiatri och BUP.

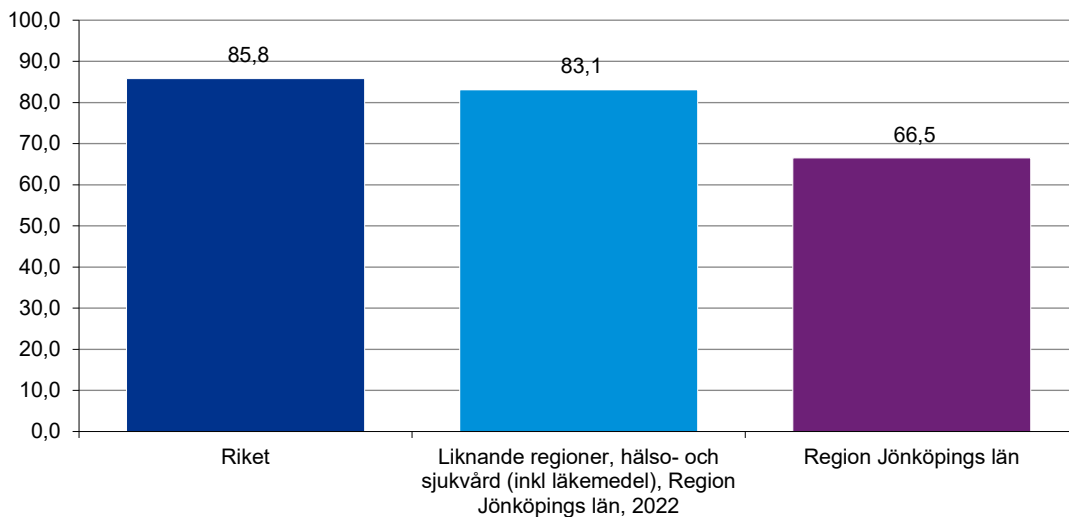
3.2.2 Besök och utredningar

Vårdtillfällen i specialiserad psykiatrisk slutenvård, antal/100 000 inv, 2022

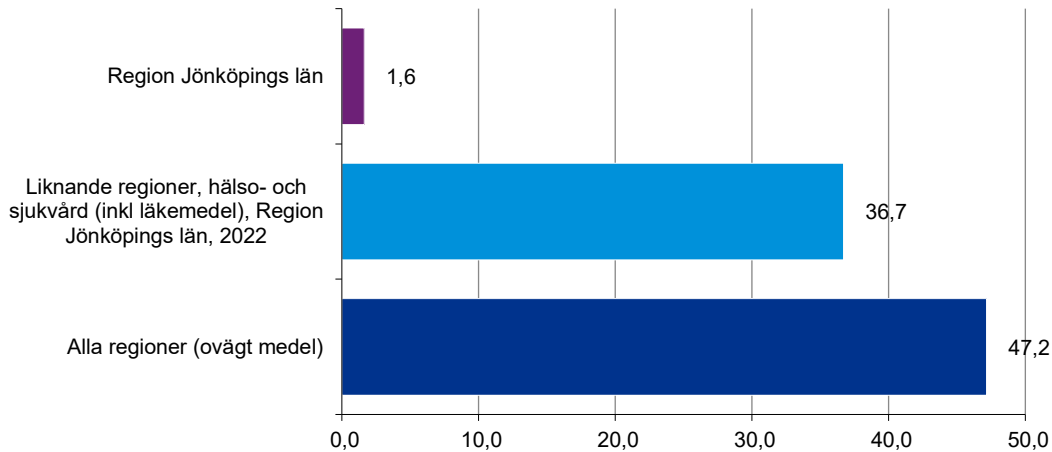
Utifrån diagrammet ovan går det att konstatera att Region Jönköpings län producerar fler vårdtillfällen inom den psykiatriska slutenvården än jämförbara samt övriga regioner i landet.

Genomförda första besök inom 90 dagar i allmänpsykiatrisk vård, andel (%), 2022

Vad gäller genomförda första besök inom 90 dagar inom allmänpsykiatrisk vård (vuxenpsykiatri) redovisar Region Jönköpings län ett sämre resultat jämfört med övriga regioner i landet år 2022. Av *Vården i siffror* framgår dock uppföljning av nyckeltalet per november 2023, där Region Jönköpings län redovisade att andelen första besök inom 90 dagar hade ökat till 93,6 %.

Startade utredningar och behandlingar inom 30 dagar i barn- och ungdomspsykiatri, andel (%), 2022

När det gäller BUP går det att konstatera att det i Region Jönköpings län år 2022 var en betydligt lägre andel startade utredningar och behandlingar enligt den förstärkta vårdgarantin jämfört med andra regioner. Vid den senaste uppföljningen av nyckeltalet i november 2023 hade andelen startade utredningar och behandlingar inom BUP i Region Jönköpings län höjts till 38,5%. I uppföljningen per november 2023 hade även rikssnittet ökat till 57,4%³.

3.2.3 Övergripande analys

Av den jämförande analysen framgår att Region Jönköpings län i relation till andra regioner har en liknande kostnadsbild för den psykiatriska vården, och att regionen under år 2022 haft fler vårdtillfällen i den psykiatriska slutenvården. Det går däremot att konstatera att Region Jönköpings län jämfört med övriga regioner i landet har en lägre andel startade utredningar och behandlingar inom BUP. Vi noterar dock att det skett en positiv ökning mellan år 2022 och 2023.

3.3 Styrning av den psykiatriska vården

I detta kapitel beskrivs nämndens verksamhetsstyrning i form av mål och uppdrag utifrån regionfullmäktiges målsättningar. Nämndens styrning som sker i syfte att förbättra måluppfyllelse behandlas i kapitel 3.4.

3.3.1 Budget 2023 och flerårsplan 2024–2025

Regionfullmäktiges budget, verksamhetsplan och flerårsplan är regionens övergripande styrdokument. I *Budget med verksamhetsplan 2023 samt flerårsplan 2024–2025*⁴ beskrivs inriktningen och målen för regionens olika verksamheter under år 2023 samt planperioden 2024–2025.

³ Vården i siffror

⁴ Regionfullmäktige, 2022-12-06, §120

Den regionala styrningen utgår ifrån perspektiven ”Medborgare och kund”, ”Process och produktion”, ”Lärande och förnyelse”, ”Medarbetare” och ”Ekonomi”. För ”Folkhälsa och sjukvård” fastställs ett antal strategiska mål, framgångsfaktorer, systemmätetal och uppdrag för hälso- och sjukvården samt tandvården (se avsnitt 3.3.2 nedan). Enligt budgetdokumentet ska respektive nämnd och regionstyrelsen utifrån fullmäktiges målsättningar ta fram verksamhetsplaner.

Under rubriken ”Folkhälsa och sjukvård” fastställs målet med regionens hälso- och sjukvård och tandvård:

”Bästa möjliga hälsa hos länets invånare och en bättre och jämlik vård. Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver”

Vidare framgår att länsinvånarna ska erbjudas en behovsanpassad, jämlik och jämställd hälso- och sjukvård som har hög patientsäkerhet och tillgänglighet.

Vad gäller särskilt den psykiatriska vården anges det i budgeten att behovet av BUP:s verksamhet ökat kraftigt under de senaste åren. Det framgår att Region Jönköpings län under år 2021 påbörjade en treårig ekonomisk satsning för att bygga ut den egna kapaciteten gällande neuropsykiatriska utredningar, samt för behandling inom BUP och barn- och ungdomshälsan. Det framgår även att regionen år 2020 införde verksamheten ”En väg in, barn och unga, psykisk hälsa” som är en triageringsenhet för att förbättra tillgängligheten för barn och unga med psykisk ohälsa. ”En väg in” beskrivs vara en kontakt- och remissväg in till sjukvården för barn och unga med psykisk ohälsa, vilken också erbjuder rådgivning och bedömning. Verksamheten bedrivs i samverkan mellan BUP och barn- och ungdomshälsan (organiserad inom verksamhetsområde ”Medicinsk vård”).

3.3.2 Nämnden för folkhälsa och sjukvårds verksamhetsplan

Nämnden för folkhälsa och sjukvård antog i februari 2023 en *Verksamhetsplan för 2023*⁵. Verksamhetsplanen har sin utgångspunkt i fullmäktiges beslutade budget för 2023. Enligt verksamhetsplanen är målet med hälso- och sjukvården följande:

”Målet för hälso- och sjukvården i Region Jönköpings län är att länsinvånarna ska erbjudas en behovsanpassad hälso- och sjukvård av hög kvalitet som är jämlik och jämställd, har hög patientsäkerhet och hög tillgänglighet samt uppvisar kliniska resultat i toppnivå”

I nämndens verksamhetsplan återfinns samtliga mål, framgångsfaktorer, systemmätetal och uppdrag som fullmäktige fastställt för ”Folkhälsa och sjukvård” i budgeten. Vidare har nämnden själva beslutat om kompletterande systemmätetal och uppdrag till verksamheten. I tabellen nedan redovisas de mål, framgångsfaktorer, systemmätetal och målvärden som på något sätt berör den psykiatriska verksamheten.

Strategiskt mål	Framgångsfaktor	Systemmätetal	Mål 2023
-----------------	-----------------	---------------	----------

⁵ Nämnden för folkhälsa och sjukvård, 2023-02-22, §31

Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på	Nöjda kunder och intressenter	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Patienttillfredsställelse - Andel nöjda patienter 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 80%
	God tillgänglighet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Faktisk väntetid till <u>utredning</u> BUP inom 30 dagar ▪ Faktisk väntetid till <u>behandling</u> BUP inom 30 dagar ▪ Faktisk väntetid till <u>besök</u> BUP inom 30 dagar ▪ Faktisk väntetid till första besök i specialiserad vård – andel kvinnor och män som fick komma inom 60 dagar (somatisk och psykiatrisk vård) ▪ Genomförda återbesök inom medicinskt måldatum ▪ Fått hjälp och lämnat akutmottagningen inom 4 timmar 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 90% ▪ 90% ▪ 90% ▪ 90% ▪ 90% ▪ 90%
Enklare vardag för invånare och medarbetare	Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Disponibla vårdplatser ▪ Beläggning ▪ Utlokaliserade ▪ Överbeläggningar ▪ Återinläggningar inom 30 dagar vård dygn 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inget målvärde i nämndens verksamhetsplan ▪ <85% ▪ 0% ▪ 0% ▪ 15%
Bästa möjliga kvalitet	Säker verksamhet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vårdprevention 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 90%
Sveriges bästa offentliga arbetsgivare med Sveriges bästa arbetsplatser	Rätt kompetens och bemanning	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Årsarbetare 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inget målvärde

God och hållbar hushållning	Kostnadseffektiv verksamhet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ekonomi i balans ▪ Prognos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inte överstiga budget
------------------------------------	-----------------------------	---	---

Vidare anges de uppdrag som fullmäktige fastställt i nämndens verksamhetsplan. De uppdrag som särskilt berör psykiatri framgår av *Bilaga 1*. Flera av uppdragen har anknytning till tillgänglighet till psykiatri.

I verksamhetsplanen beskrivs att det ökade behovet av BUP är en utmaning, samt att antal barn med neuropsykisk funktionsnedsättning ökar.

3.3.3 Psykiatri, rehabilitering och diagnostiks verksamhetsplan

Utifrån nämnden för folkhälsa och sjukvårds verksamhetsplan har verksamhetsområdet "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" fastställt en verksamhetsplan för 2023. I verksamhetsplanen framgår måtetalen samt uppdragen som fullmäktige och nämnden har fastställt med relevans för verksamhetsområdets verksamheter. Vidare har verksamhetsområdet kompletterat måtetalen och uppdragen med egna aktiviteter. I intervjuer framförs att måtetalen, uppdragen och aktiviteterna bryts ned inom respektive verksamhet och klinik inom verksamhetsområdet.

I verksamhetsplanen beskrivs också kommande utmaningar, där det ökade behovet av BUP identifieras. Det framgår att det krävs ett aktivt arbete med att förbättra tillgängligheten.

Det har i intervjuer framförts att några av uppdragen som nämnden fastställt ibland är svåra att tolka och genomföra i verksamheten. Som exempel nämns uppdraget om *"...att utveckla stödet att möta och behandla personer med trauma som kan utveckla posttraumatiskt stressyndrom (PTSD)"* (se *Bilaga 1*). Det har framförts att det är svårt för verksamheten att bedöma om uppdraget innebär att patienter med trauma eller PTSD ska prioriteras, samt att uppdraget inte helt tar hänsyn till samsjuklighet. Det har också framförts att antalet uppdrag som fastställs i nämndens verksamhetsplan är många till antalet, och att det finns en risk att uppdragen inte hinns med i den utsträckning som är planerat.

3.3.4 Intern kontroll

I *Nämnden för folkhälsa och sjukvård interna kontrollplan för 2023*⁶ anges de interna kontrollmoment som ska genomföras utifrån planen i verksamheten under året, samt hur kontrollerna ska ske. För år 2023 fastställs tre kontroller:

- Jämlik vård: *Följa upp att en jämlik vård erbjuds utifrån behov och på lika villkor*
- Överbeläggning: *Säkerställa att disponibla vårdplatser finns tillgängliga*
- Läkemedel: *Följa upp och säkerställa kostnadseffektiv läkemedelsanvändning*

⁶ Nämnden för folkhälsa och sjukvård, 2023-01-27

Samtliga kontroller berör verksamhetsområdet "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik". Resultatet av kontrollerna ska redovisas till sjukvårdsdirektören samt till regiondirektören. Slutredovisningen sker i februari 2024.

3.3.5 Bedömning

Vad gäller styrning i form av mål och uppdrag bedömer vi att nämnden för folkhälsa och sjukvård i allt väsentligt har säkerställt en ändamålsenlig styrning av den psykiatriska vården.

Nämnden ansvarar enligt sitt reglemente för att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål, riktlinjer och ekonomiska ramar. Vi konstaterar att nämnden för år 2023 fastställt en verksamhetsplan för verksamheten där samtliga fullmäktigemål och uppdrag som antagits i regionens budget är inkluderade. Vi bedömer att nämndens verksamhetsplanering säkerställer att verksamheterna arbetar mot att nå fullmäktiges mål. Vidare konstaterar vi att verksamhetsområde "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" i ett ytterligare steg brutit ned målen och uppdragen till aktiviteter i verksamheten, samt att verksamheterna inom verksamhetsområdet tagit egna verksamhetsplaner, vilket vi ser positivt på.

I granskningen har det poängterats att antalet uppdrag som givits till den psykiatriska vården är relativt högt. För att säkerställa en effektiv styrning och att uppdragen genomförs så effektivt som möjligt bedömer vi att nämnden i framtida verksamhetsplaner kan se över möjligheten att prioritera ett antal uppdrag, eller slå ihop några uppdrag.

Vad gäller nämndens styrning i syfte att förbättra måluppfyllelse, se bedömning i avsnitt 3.4.3.

3.4 Uppföljning och kontroll av den psykiatriska vården

3.4.1 Verksamhetens uppföljning

I intervjuer framförs att alla psykiatriska kliniker följer upp sin verksamhet genom verksamhetssystemet Stratsys. Efter att nämnden beslutat om mål och uppdrag för psykiatrin förs målen och aktiviteterna in i Stratsys. Därefter följs målen upp löpande av respektive enhet. Enligt lämnade uppgifter ska verksamheterna en gång i månaden rapportera in uppföljningen i systemet och dessa följs sedan upp av ledningsgruppen inom verksamhetsområde "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik". Enligt uppgift kontrollerar sjukvårdsdirektören också uppgifterna i Stratsys löpande.

I intervjuer framkommer att sjukvårdsdirektören har veckovisa avstämningar med verksamhetsområdets verksamhetschefer. Vid avstämningarna diskuteras avvikelser, utmaningar och behov framåt utifrån nämndens verksamhetsplanering. Enligt uppgift möter också hälso- och sjukvårdsdirektören samtliga verksamhetschefer inom den psykiatriska vården två gånger per år. Vid mötena redovisar verksamhetscheferna måluppfyllelse och ekonomiska resultat.

3.4.2 Nämnden för folkhälsa och sjukvårds uppföljning

I fullmäktiges *Budget med verksamhetsplan 2023 samt flerårsplan 2024–2025* anges att samtliga nämnder ska följa sin verksamhet och ekonomi genom månadsrapporter. Vidare ska regionstyrelsen per april och augusti återrapportera en delårsrapport som sammanfattar ekonomisk helårsprognos samt måluppfyllelse för regionens verksamheter. Vid helåret ska regionstyrelsen upprätta en årsredovisning. I budgetdokumentet fastställs att rapporteringen i delårsrapporten per sista augusti och i årsredovisningen ska omfatta samtliga nämnder.

I budgetdokumentet framgår även regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder år 2023. I direktivet fastställs att nämnder som redovisar låg måluppfyllelse i samband med delårsrapport per april, per augusti och i verksamhetsberättelse ska beskriva vilka åtgärder nämnden har vidtagit eller avser att vidta i syfte att nå förbättrad måluppfyllelse. Beskrivningen ska framgå i nämndens protokoll. Protokollet ska även delges regionstyrelsen inför behandlingen av delårsrapporten.

Månadsrapporter

Utifrån protokollsgranskning går det att konstatera att nämnden för folkhälsa och sjukvård erhåller en månadsrapport vid varje sammanträde. I månadsrapporterna under år 2023 redovisas måluppfyllelsen av 24 systemmätetal som fastställts i nämndens verksamhetsplan. Flertalet av systemmätetalen som följs berör den psykiatriska vården, bland annat gällande väntetid till utredning, behandling och besök inom BUP. Utifrån resultatet framgår en analys av utfallet och det redovisas även linjediagram som redogör för resultatet över tid för varje mätetal.

Utöver månadsrapporterna informerar även hälso- och sjukvårdsdirektören nämnden om aktuell information inom hälso- och sjukvården vid varje sammanträde. Information om psykiatri har förekommit under år 2023, se avsnitt "Övrig uppföljning av den psykiatriska vården under 2023" nedan.

Delårsrapport 1 per sista april

Vid sammanträdet i maj 2023 behandlade nämnden delårsrapport 1 för "Folkhälsa och sjukvårds" olika verksamhetsområden. I delårsrapport 1 för "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" redovisas ekonomisk prognos och måluppfyllelse för verksamhetsområdet. I tabellen nedan redovisas verksamhetsområdets uppfyllelse av fullmäktiges systemmätetal till och med sista april 2023. Notera att samtliga mätetal inte enbart gäller psykiatrins verksamhet.

	2023-04-30	Andel
Antal mätetal som är uppfyllda	2	9 %
Antal mätetal som är delvis uppfyllda	9	43 %

Antal mätetal som inte är uppfyllda	10	48 %
--	----	------

Systemmätetalen som inte uppnås, och som berör psykiatrins verksamhet, var vid delårsuppföljningen följande:

- Faktisk väntetid till utredning barn- och ungdomspsykiatri inom 30 dagar (3%)
- Faktisk väntetid till behandling barn- och ungdomspsykiatri inom 30 dagar (17%)
- Faktisk väntetid till besök inom 30 dagar i barn- och ungdomspsykiatri (63%)
- Ekonomi i balans (-27 004 tkr)
- Prognos (-75 000 tkr)
- Andel genomförda digitala vårdmöten (4%)
- Återinläggningar inom 30 dagar vård dygn (23%)
- Matsvinn per patientportion (15%)
- Kostnad för bemanningsföretag (hyrkostnad som andel av egna personalkostnader) (7,7%)
- Personalhälsa – Sjukfrånvaro % (7,5%)

När det gäller ekonomi för den psykiatriska vården anges att budgetavvikelsen har förbättrats genom olika åtgärder, exempelvis genom en budgetförstärkning på 18 Mkr till den psykiatriska vården och rehabiliteringsverksamheten. Det anges dock att det finns utmaningar som kommer att påverka kostnadsutvecklingen negativt under året, särskilt för den psykiatriska kliniken i Jönköping. De kostnadsslag som berörs är främst personalkostnader och kostnader för hyrpersonal. Det anges också att kostnader för rättspsykiatri har ökat med anledning av ökat behov av vårdplatser. Den psykiatriska kliniken i Jönköping redovisade vid uppföljningen ett underskott på -12 Mkr.

I delårsrapporten beskriver verksamheten även hur den arbetar med de olika uppdragen för den psykiatriska verksamheten som fastställts av nämnden (se *Bilaga 1*). Som tidigare nämnts i rapporten finns det uppdrag som har anknytning till tillgänglighet inom psykiatri.

Nämnden godkände samtliga delårsrapporter tillsammans med nämndens delårsrapport vid sammanträdet, med en kommentar (i protokollet benämnt "medskick") om att nämnden har "...ett pågående arbete med att nå hög måluppfyllelse och följer varje år detta löpande med månadsrapporter och delårsrapporter". Vidare framgick att specifika uppdrag tidigare har getts till regionledningskontoret för att förbättra tillgängligheten inom BUP, minska hyrpersonalskostnader och minska ledtiderna inom standardiserade vårdförlopp. Dessa uppdrag framgår inte av nämndens protokoll, men enligt lämnade uppgifter i granskningen ska uppdragen ha framförts muntligen till verksamheterna. Uppdragen som givits muntligen följs enligt uppgift av nämndens presidium som har en "Kom ihåg-lista" över specifika uppdrag som givits till verksamheterna. I protokollet till ärendet noterar nämnden också de verksamhetsområden som har underskott, däribland "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik". I delårsrapporten för verksamhetsområdet beskrivs en handlingsplan för att nå ekonomi i balans och det framgår att arbete med handlingsplaner för att nå en ekonomi i balans pågår kontinuerligt. Vidare anges orsaker till underskottet för den

psykiatriska kliniken i Jönköping, bland annat beroendet av hyrläkare och bemanningsproblematik. Enligt handlingsplanen är den långsiktiga inriktningen att fortsatt satsa på bemanning med egen personal, balansera behoven mellan öppenvård och slutenvård samt att hantera ökningen av NPF-diagnoser. Hur detta ska ske specificeras inte i delårsrapporten. Det framgår inte heller någon beskrivning av åtgärdernas förväntade effekt på ekonomi och/eller måluppfyllelse. Beroendet av hyrpersonal uppges också kvarstå under hela året.

Delårsrapport 2 per sista augusti

Vid sammanträdet i oktober 2023 behandlade nämnden delårsrapport 2 för "Folkhälsa och sjukvård" olika verksamhetsområden. I delårsrapport 2 från "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" redovisas ekonomisk prognos och måluppfyllelse. I tabellen nedan redovisas verksamhetsområdets uppfyllelse av fullmäktiges systemmätetal till och med sista augusti 2023. Notera att samtliga mätetal inte gäller psykiatrins verksamhet.

	2023-08-31	Andel
Antal mätetal som är uppfyllda	2 (2) ⁷	10 %
Antal mätetal som är delvis uppfyllda	9 (9)	43 %
Antal mätetal som inte är uppfyllda	10 (10)	47 %

Systemmätetalen som inte uppnås, och som berör psykiatrins verksamhet, var vid delårsuppföljningen följande:

- Faktisk väntetid till utredning barn- och ungdomspsykiatri inom 30 dagar (2%)
- Faktisk väntetid till behandling barn- och ungdomspsykiatri inom 30 dagar (26%)
- Faktisk väntetid till besök inom 30 dagar i barn- och ungdomspsykiatrin (66%)
- Ekonomi i balans (-59 905 tkr)
- Prognos (-85 000 tkr)
- Andel genomförda digitala vårdmöten (4%)
- Återinläggningar inom 30 dagar vårddygnet (23%)
- Matsvinn per patientportion (7%)
- Kostnad för bemanningsföretag (hyrkostnad som andel av egna personalkostnader) (8,3%)

I delårsrapporten anges att de mätetal som inte nås generellt är mätetalen inom området tillgänglighet. Det understryks att arbete med att förbättra tillgängligheten genomförts och att verksamheten gjort vissa förändringar för att förbättra exempelvis medelväntetid och väntetid för åtgärder. I delårsrapporterna framgår också orsaker och beskrivningar till resultatet av måluppfyllelsen för respektive mätetal. I delårsrapporten

⁷ Siffrorna i parentes anger antalet mätetal som var uppfyllda, delvis uppfyllda respektive inte uppfyllda vid uppföljningen per sista april år 2023.

anges vidare att verksamheten "En väg in" samt utvecklingen av en primär nivå för barn och unga med psykisk ohälsa framåt kommer att öka tillgängligheten till BUP i och med att BUP avlastas, dock poängteras att processen är långsam samtidigt som sökandet till "En väg in" ökar ständigt.

I delårsrapporten beskriver även verksamheten hur den arbetar med de olika uppdragen som fastställts av nämnden för den psykiatriska verksamheten (se *Bilaga 1*).

Nämnden beslutade vid sammanträdet att godkänna delårsrapport 2 med följande kommentar: *"Nämnden har ett pågående arbete med att nå hög måluppfyllelse och följer detta löpande med månadsrapporter och delårsrapporter. Specifikt uppdrag har getts till verksamheterna gällande ekonomi i balans. Nämnden följer utvecklingen av såväl ekonomin som tillgängligheten inom nämndens verksamheter"*. I delårsrapporten för "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" framgår en handlingsplan för ekonomi i balans, vilken innehåller samma åtgärder och bedömningar som presenteras i delårsrapport 1. Av handlingsplanen framgår vidare att det planeras en satsning på rättspsykiatri inför år 2024 och att det kommer tillföra ett förbättrat ekonomiskt läge. Prognosen för psykiatriska kliniken i Jönköping var per sista augusti -30 Mkr.

Övrig uppföljning av den psykiatriska vården under 2023

I intervjuer framförs att sjukvårdsdirektören för "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" löpande kallas till nämnden för att informera om verksamhetsområdet verksamheter, däribland den psykiatriska vården. Det har också framförts att nämndledamöter gjort platsbesök hos de psykiatriska klinikerna.

Nämnden informerades vid sitt sammanträde i maj 2023⁸ om rättspsykiatri av hälso- och sjukvårdsdirektören. Nämnden beslutade att lägga informationen till handlingarna.

Vid sammanträdet i juni 2023⁹ informerade hälso- och sjukvårdsdirektören återigen om rättspsykiatri genom att redogöra för rättspsykiatriska vårdplatser på Länssjukhuset Ryhov under punkten "Aktuell information". Nämnden beslutade att lägga informationen till handlingarna.

En verksamhetschef inom vuxenpsykiatri samt ekonomichef informerade nämnden om tillfälliga lokaler för en psykiatrisk öppenvårdsmottagning på Länssjukhuset Ryhov vid sammanträdet i september¹⁰. Nämnden beslutade att lägga informationen till handlingarna. Vid det senare sammanträdet i oktober beslutade nämnden om ett initiativärende om att återrapportering till nämnden avseende omlokaliseringen och dess påverkan på verksamheten skulle ske. Uppföljningen skedde sedan vid sammanträdet i december, då nämnden godkände återrapporteringen.

Sjukvårdsdirektören för "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" informerade nämnden om verksamheten vid den psykiatriska mottagningen på Värnamo sjukhus vid sammanträdet i oktober¹¹. Vidare besvarade hälso- och sjukvårdsdirektören frågor

⁸ Nämnden för folkhälsa och sjukvård, 2023-05-02, § 72

⁹ Nämnden för folkhälsa och sjukvård, 2023-06-20, §104

¹⁰ Nämnden för folkhälsa och sjukvård, 2023-09-05, §124

¹¹ Nämnden för folkhälsa och sjukvård, 2023-10-10, §143

avseende ”*behandlingsformer för ungdomspsykiatri*”, vilka hade ställts vid förgående sammanträde. Nämnden beslutade att lägga informationen till handlingarna.

Övrig uppföljning av den psykiatriska vården år 2022

Även under år 2022 har nämnden följt upp psykiatri på olika sätt utöver månadsrapporter, delårsrapporter och verksamhetsberättelse. Vid sammanträdet i mars 2022¹² beslutade nämnden om att få en återrapportering av ”*uppdraget om att förbättra tillgängligheten vid barn- och ungdomspsykiatri*”. Vid ett av sammanträdena i maj fick nämnden återkoppling avseende uppdraget och beslutade utifrån den att sjukvårdsdirektören för ”Psykiatri, rehabilitering och diagnostik” skulle informera nämnden om hur verksamhetsområdet arbetar med att nå en ekonomi i balans. Vidare beslutade nämnden om att få en ytterligare uppföljning avseende verksamhetens arbete med att förbättra tillgängligheten till BUP under hösten år 2022. Uppdraget återrapporterades vid sammanträdet i november och nämnden informerades då om bland annat pågående åtgärder för att nå en ekonomi i balans, statistik och påbörjat arbete med ”En väg in”. Nämnden beslutade om att få ytterligare uppföljning framöver vid ett kommande sammanträde.

Vid ett av sammanträdena i maj har nämnden även gett uppdrag till presidiet att bereda ett initiativärende gällande nedkortning av väntetider för utredning inom BUP¹³. Nämnden avlog sedan ärendet vid nästkommande sammanträde.

I juni 2022 behandlade nämnden en motion avseende fler vårdplatser inom rättspsykiatri¹⁴. Nämnden beslutade då om att ge regionledningskontoret uppdraget att ta fram ett faktaunderlag till presidiet.

3.4.3 Bedömning

Vi bedömer att nämnden för folkhälsa och sjukvård delvis har säkerställt en ändamålsenlig uppföljning och kontroll av den psykiatriska vården.

Vi konstaterar att nämnden har tydliga strukturer för uppföljning av den psykiatriska vården genom att följa psykiatriens mål och ekonomi genom månadsrapporter, delårsrapporter och verksamhetsberättelse. Vi ser också positivt på att nämnden utöver de ordinarie uppföljningstillfällena vid flertalet sammanträden under år 2022 och 2023 aktivt initierat olika ärenden och efterfrågat information kopplat till den psykiatriska verksamheten.

Utifrån de senaste två delårsuppföljningarna under år 2023 bedömer vi dock att ytterligare åtgärder behöver vidtas mot bakgrund av den bristande måluppfyllelsen och den ekonomiska prognosen för psykiatri. Vi konstaterar att delar inom psykiatri prognostiserar ekonomiska underskott, och att måluppfyllelsen för systemmätetalen som avser psykiatri inte är tillfredsställande. Det är särskilt otillfredsställande att den faktiska väntetiden till BUP vad gäller besök, utredning och behandling inom 30 dagar per augusti uppgick till 66 procent, 26 procent respektive två procent. Även den

¹² Nämnden för folkhälsa och sjukvård, 2023-03-29, §53

¹³ Nämnden för folkhälsa och sjukvård, 2022-05-03, §82

¹⁴ Nämnden för folkhälsa och sjukvård, 2022-06-21, §128

övergripande analysen i avsnitt 3.2 visar en lägre tillgänglighet till psykiatrin jämfört med andra regioner.

Vi noterar att verksamheten aktivt arbetar med olika typer av utvecklingsarbeten, vilket bland annat framgår av delårsrapporter som redovisas för nämnden och i samband med annan information under året. Nämnden har vid behandling av delårsrapporterna lämnat kommentarer ("medskick"), men enligt vår bedömning inte särskilt beslutat om några aktiva åtgärder eller uppdrag till psykiatrin utifrån uppföljningen. Även om nämnden informeras om orsaker till bristande måluppfyllelse eller ekonomiska avvikelser inom psykiatrin, bedömer vi att nämnden utifrån sitt ansvar bör beskriva och besluta om åtgärder, alternativt lämna ytterligare uppdrag, för att säkerställa att verksamheten bedrivs utifrån fullmäktiges mål och givna ekonomiska ramar. Detta bedömer vi är särskilt viktigt när måluppfyllelsen inte förbättras under året. Ansvar att vidta åtgärder vid bristande måluppfyllelse fastställs också i regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder i *Budget med verksamhetsplan 2023 samt flerårsplan 2024–2025*.

Vidare noterar vi att några uppdrag som givits till verksamheterna av nämnden skett muntligen. Vi ser positivt på den dialog som förs mellan nämnden och företrädare från verksamheten, men bedömer att uppdrag som nämnden beslutar om bör dokumenteras och återrapporteras på ett tydligt sätt.

Vad gäller nämndens styrning särskilt mot bakgrund av den bristande måluppfyllelsen och den ekonomiska prognosen bedömer vi att styrningen inte omfattar åtgärder i tillräcklig utsträckning. Vi bedömer således att styrningen i syfte att öka måluppfyllelsen behöver stärkas.

3.5 Utvärdering av befintlig organisation

Granskningen har särskilt fokuserat på två omorganisationer som skedde under åren 2016–2017: en avseende verksamhetsområdet i stort och en avseende samlandet av BUP i en länsklirik.

Under granskningens gång har det framförts att det år 2015 skedde en omorganisation som resulterade i att hälso- och sjukvården i regionen gick från en sjukhusledd verksamhet till styrning och ledning i specifika verksamhetsområden. Det har av intervjuade i granskningen poängterats att denna omorganisation varit betydande för styrningen och ledningen i regionens hälso- och sjukvård och troligtvis haft en inverkan på upplevelsen av den befintliga organisationen idag. Det har av de intervjuade därför framhållits att de uppfattningar som framförts vid våra intervjuer avseende de två omorganisationerna som granskningen fokuserat på kan ha genomsträvsats av den omorganisation som skedde år 2015.

3.5.1 Omorganisation av verksamhetsområde

Den psykiatriska vården är som tidigare nämnts i rapporten sedan år 2017 organiserad inom verksamhetsområdet "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik". Dessförinnan var psykiatrin organiserad inom verksamhetsområdet "Psykiatri och rehabilitering". Under

år 2016 genomfördes en utredning¹⁵ avseende att slå ihop verksamhetsområdet med verksamhetsområdet "Medicinsk diagnostik". Målet med utredningen var att skapa förutsättningar för att på bästa sätt leda verksamhetsområdena. Utredningen genomfördes genom en SWOT-analys¹⁶ och intervjuer med nyckelpersoner som sjukvårdsdirektörer och ledningsgrupper, samt fackliga företrädare.

Resultatet av utredningen var att det skulle finnas fördelar med att ena verksamhetsområdena. I slutrapporten specificeras inte vad fördelarna är på ett tydligt sätt. I förslaget angavs att ledningsstrukturen i ett sådant verksamhetsområde skulle behöva anpassas utifrån de tre verksamhetsbenen, samt att mer resurser behövde läggas på dialog och uppföljning. Utifrån detta fastslog utredningen att det i sin tur skulle främja beslutskraft och utveckling. Baserat på utredningens resultat beslutade regionstyrelsen år 2016 att de två verksamhetsområdena skulle slås ihop till "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" vid årsskiftet 2016–2017¹⁷.

Enligt lämnade uppgifter i granskningen har en utvärdering av omorganisationen från år 2016–2017 inte genomförts. I intervjuer förmedlas dock en positiv bild av den befintliga organisationen idag, då flera upplever att organisationen idag resulterat i en mer samordnad styrning av verksamheterna på regionens tre sjukhus. Det uppges också medföra förutsättningar att bedriva en mer jämlik vård till invånarna. Vidare anges att organisationen medfört att psykiatri blivit "mer levande" och fått större utrymme inom hälso- och sjukvården, då området tidigare följdes upp tillsammans med den somatiska vården i sin helhet på respektive sjukhus.

3.5.2 Omorganisation av barn- och ungdomspsykiatri

I oktober 2017 beslutade nämnden för folkhälsa och sjukvård att samla regionens barn- och ungdomspsykiatriska verksamhet i en länsklirik¹⁸. Innan nämndens beslut bedrevs barn- och ungdomspsykiatrisk verksamhet på olika sätt inom länet, och vissa bedrevs tillsammans med vuxenpsykiatri. Syftet med att organisera BUP inom en länsklirik var enligt nämndens beslut att kunna erbjuda en jämlik barn- och ungdomspsykiatrisk vård till invånarna. Beslutet baserades på tidigare utredningar som skett inom hälso- och sjukvården, samt särskilda riskanalyser kopplat till förslaget om att införa en barn- och ungdomspsykiatrisk länsklirik. Under arbetet med riskanalyserna beskrevs syftet och mål med den föreslagna organisatoriska förändringen vara att¹⁹:

- Tydliggöra de särskilda behov som finns för barn och unga inom den specialiserade psykiatriska verksamheten
- Samordna resurserna för barn- och ungdomspsykiatri i länet
- Förbättra förutsättningarna för en jämlik barn- och ungdomspsykiatri i länet

¹⁵ Slutrapport: Framtida organisering av ledningen av Medicinsk diagnostik och Psykiatri och Rehabilitering, 2016-09-29

¹⁶ SWOT-analys är en metod för att utvärdera aspekter så som styrkor, svagheter, möjligheter och hot utifrån nuläget i en organisation.

¹⁷ Regionstyrelsen, 2016-12-20, §195

¹⁸ RJL 2017/2530, 2017-06-14

¹⁹ Uppdragsbeskrivning för riskanalys barn- och ungdomspsykiatrisk länsklirik, 2017-03-01

Enligt lämnade uppgifter i granskningen har ingen särskild utvärdering av omorganisationen av BUP genomförts. Däremot poängteras det i intervjuer att BUP:s verksamhet och bedrivande av vård följs upp löpande (se kapitel 3.4), och att verksamheten bedömer att vården har förbättrats sedan länskliniken inrättades. I intervjuer har omorganisationen beskrivits som positivt för verksamheten och att den gett förutsättningar för att bedriva en mer jämlik vård, särskilt utifrån att delar av BUP tidigare var gemensamt organiserad med vuxenpsykiatrien vid psykiatriska kliniken Högländssjukhuset i Eksjö, samt psykiatriska kliniken i Värnamo. Det har framförts att den tidigare organisationen gjorde att BUP ibland undanträngdes i sammanhanget. Det som fortfarande beskrivs vara en utmaning är övergångar och samverkan med länets skolor/elevhälsa samt med primärvården.

3.5.3 Bedömning

Vår bedömning är att nämnden för folkhälsa och sjukvård inte har utvärderat den befintliga organisationen av den psykiatriska vården för att säkerställa att önskade mål och effekter uppnåtts.

Vi noterar att det inte gjorts en formell utvärdering av varken omorganisationen av verksamhetsområdet där psykiatrien ingår eller omvandlandet av BUP till en länsklirik. Även fast skildringen av den befintliga organisationen i genomförda intervjuer till största del är positiv, bedömer vi att det är väsentligt att nämnden utifrån sitt ansvar utvärderar om den psykiatriska vårdens nuvarande organisering är effektiv utifrån omorganisationerna som genomförts och uppnår det tänkta målet som fastställts. En sådan utvärdering skulle även med fördel närmare kunna analysera organisering och arbetssätt kopplat till måluppfyllelsen samt tillgängligheten till psykiatrien, vilken är låg jämfört med andra regioner trots en liknande kostnadsbild (se kapitel 3.2). Vi anser därför att det vore fördelaktigt att nämnden utvärderar organisationen kopplat till syfte och mål som fastställts för verksamhetsförändringarna.

4 Samlad bedömning och rekommendationer

Granskningen har syftat till att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård har säkerställt en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av den psykiatriska vården i regionen.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att nämnden för folkhälsa och sjukvård delvis har säkerställt en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av den psykiatriska vården i regionen.

Vi grundar framför allt vår bedömning på att måluppfyllelsen och den ekonomiska prognosen för den psykiatriska vården inte är tillfredställande, samt att nämnden under året inte beslutat om några tydliga åtgärder eller uppdrag till psykiatri. Även om det finns strukturer och former för uppföljningen och nämnden aktivt efterfrågar information, bedömer vi att nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att styra verksamheten mot uppsatta verksamhetsmål och givna budgetramar. Vi noterar att verksamheten aktivt arbetar med att olika typer av utvecklingsarbeten, vilket bland annat framgår i delårsrapporter som redovisas för nämnden. Med anledning av att måluppfyllelsen för psykiatri inte har förbättrats under året, samt att den ekonomiska prognosen försämrats under årets gång, är vår bedömning att nämnden mer aktivt bör vidta åtgärder för att säkerställa att verksamheten bedrivs effektivt och utifrån fullmäktiges mål samt givna ekonomiska ramar. Vi bedömer således att nämndens hantering av uppföljningen, dvs. beslut om åtgärder utifrån rapporteringen, brister.

Vad gäller särskilt styrningen av den psykiatriska vården i form av mål och uppdrag för verksamheter bedömer vi att nämnden i allt väsentligt har säkerställt en ändamålsenlig styrning. För år 2023 har nämnden fastställt en verksamhetsplan där samtliga fullmäktigemål och uppdrag som antagits i regionens budget är inkluderade. Vidare konstaterar vi att verksamhetsområde "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" i ett ytterligare steg brutit ned målen och uppdragen till aktiviteter i verksamheten, vilket vi ser positivt på. Vad gäller nämndens styrning mot bakgrund av den bristande måluppfyllelsen och den ekonomiska prognosen bedömer vi att styrningen inte omfattar åtgärder i tillräcklig utsträckning.

Utifrån de omorganisationer som skett i den psykiatriska vården kan vi konstatera att nämnden inte genomfört några utvärderingar av om omorganisationerna nått önskad effekt. I granskningen har omorganisationerna beskrivits i positiva ordalag, men vi bedömer att det är väsentligt att nämnden utifrån sitt ansvar utvärderar om den psykiatriska vårdens nuvarande organisering är effektiv utifrån omorganisationerna som genomförts. Utvärderingarna bör enligt vår bedömning inkludera organiseringens och arbetssättens påverkan på tillgängligheten till psykiatri.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi nämnden för folkhälsa och sjukvård att:

- Besluta om åtgärder vid bristande måluppfyllelse och ekonomiska avvikelser inom den psykiatriska vården.

- Utvärdera om nuvarande organisering av den psykiatriska vården uppnått fastställt syfte utifrån genomförda omorganisationer, samt organisationens eventuella effekter på måluppfyllelse och tillgänglighet.

Datum som ovan

KPMG AB

Ludwig Reismer

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Vilhelm Rundquist

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Olivia Gonzalez

Kommunal yrkesrevisor

Veronica Hedlund Lundgren

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

A Bilaga 1 – Nämndens uppdrag för psykiatri

I bilagan redovisas de uppdrag som Nämnden för folkhälsa och sjukvård har fastställt för år 2023 som på något sätt berör psykiatri.

Notera att fler uppdrag och mål framkommer i verksamhetsområde "Psykiatri, rehabilitering och diagnostik" verksamhetsplan.

4.1 Strategiskt mål: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

4.1.1 Framgångsfaktorer: Nöjda kunder och intressenter

Uppdrag	Beskrivning
Fortsätta implementeringen av Patientkontraktet som innebär en gemensam överenskommelse mellan patient och vårdgivare.	Patientkontrakt är en överenskommelse där patient och vården vet vem som gör vad och skall erbjudas inom hela hälso- och sjukvården. I överenskommelsen ingår en sammanhållen planering, fast vårdkontrakt och fast läkarkontakt i primärvården samt bokade tider i samråd. Den stärker patientens egen kraft att nyttja sina egna resurser och är till för att skapa tillitsfulla och goda relationer mellan patient och vårdgivare.

4.1.2 Framgångsfaktorer: God tillgänglighet

Uppdrag	Beskrivning
Förbättra tillgängligheten till vården utifrån systemmätetal och mål för verksamheterna.	Region Jönköpings län har under många år varit i topp när det gäller tillgänglighet i Sverige. Pandemin under 2020 och 2021 har dock inneburit en stor påfrestning på hälso- och sjukvården och fortsatt arbete behövs för att klara tillgängligheten.
Arbeta aktivt med att förbättra tillgängligheten till utredning och behandling inom barn- och ungdomspsykiatri, barn- och ungdomshabiliteringen samt tillgängligheten till barn- och ungdomshälsan.	Tillgängligheten ska förbättras inom barn- och ungdomspsykiatri, barn- och ungdomshabiliteringen och barn- och ungdomshälsan. Arbetet med En väg in fortsätter.
Under mandatperioden ska Region Jönköpings län säkra akutvårdkedjan för att patienter ska få ett snabbare och säkrare omhändertagande i hela länet.	Det innebär en översyn över tillgängligheten och samarbetet inom 1177, ambulans, akutmottagningar, vårdplatser, närakuter och vårdcentraler.
Fortsätta bygga ut utredning och behandling för neuropsykiatri hos barn och unga.	Region Jönköpings län har trots omfattande köp och utbyggnad av den egna kapaciteten av neuropsykiatriska utredningar växande köer. Under 2021 till 2023 görs en stor satsning för att bygga ut Barn- och ungdomspsykiatri både avseende utredningskapacitet och behandling.

4.2 Strategiskt mål: Enklare vardag för invånare och medarbetare

4.2.1 Framgångsfaktorer: Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster

Uppdrag	Beskrivning
Fortsätta utökningen och användningen av digitala tjänster för vård, hälsa och prevention inklusive digitala besök	Region Jönköpings län ska vara aktiv i implementerandet av olika välfärdstekniska lösningar och i utveckling av e-hälsotjänster. Digitala vårdsbesök är en naturlig del i utvecklingen av vården. Implementering av e-hälsa ska ske på ett kostnadseffektivt sätt som även leder till kvalitetsförbättringar inom vården.
Förbättra konsultstödet från sjukhusens specialistvård till primärvården genom sömlösa övergångar	Att förflytta sjukhusens specialistvård närmare patienten och primärvården är ett led i förflyttningen mot nära vård.
Tillse att det finns vårdplatser efter behov på de tre akutsjukhusen.	Detta innebär att det finns en ledig vårdplats när det behövs. Under mandatperioden ska antalet vårdplatser på länets tre akutsjukhus öka.

4.3 Strategiskt mål: Bästa möjliga kvalitet

4.3.1 Framgångsfaktorer: Säker verksamhet

Uppdrag	Beskrivning
Under planperioden anpassas Region Jönköpings läns patientsäkerhetsarbete till Socialstyrelsens nationella handlingsplan för ökad patientsäkerhet, Agera för säker vård.	I handlingsplanen beskrivs: <ul style="list-style-type: none"> • Mål – god och säker vård, överallt, alltid • Grundläggande förutsättningar för patientsäkerhet – engagerad ledning och tydlig styrning, god säkerhetskultur, adekvat kompetens och bemanning, och patienten som medskapare • Fem fokusområden

4.3.2 Framgångsfaktorer: Ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer

Uppdrag	Beskrivning
Fortsätta det påbörjade arbetet inom kunskapsstyrningen nationellt, regionalt och lokalt med ambitionen att vara ledande i implementeringen, i syfte att erbjuda jämlik vård.	I detta ingår att underlätta för medarbetare och chefer att använda bästa möjliga kunskap och att minska variation med hjälp av kliniska kunskapsstöd, nationella värdförlopp, vårdprogram och vårdriktlinjer. Patientmedverkan i utvecklingen av hälso- och sjukvården ska öka och samverkan ska effektiviseras mellan olika vårdnivåer i programmet.
Psykisk hälsa - Utökning av peer support, person med egen erfarenhet	Peer support, är personer med egen erfarenhet och en beprövad metod som stödpersoner inom en verksamhet som ger vård, stöd eller rehabilitering.

Uppdrag	Beskrivning
Psykisk hälsa - Utveckla det individuella stödet för bättre somatisk hälsa hos personer med psykisk sjukdom	Arbetet sker i samverkan mellan specialiserade psykiatriska vården, primärvården och kommunerna.
Psykisk hälsa - Att utveckla stödet att möta och behandla personer med trauma som kan utveckla posttraumatiskt stressyndrom (PTSD).	Vården behöver bli bättre på att möta och behandla personer med trauma som kan utveckla posttraumatiskt stressyndrom (PTSD).
Våld i nära relationer - Arbete med att bemöta och omhänderta våldsutsatta personer fortsätter och utvecklas i länet.	En första utvärdering genomfördes under 2022. Verksamheten ska säkra att den finns tillgänglig i hela länet.
Våld i nära relationer - Fortsätta det påbörjade arbetet med implementering av utbildningsprogram med inriktning på hedersrelaterat våld och förtryck.	Ett arbete har genomförts med inriktning på hedersrelaterat våld och förtryck där framtagande och implementering av utbildningsprogram påbörjats. Utbildning har exempelvis skett för hälsokommunikatörerna i ämnet våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Detta arbete ska fortsätta.
Våld i nära relationer - Strukturera arbetssätt för att identifiera och bemöta hedersrelaterad problematik kopplat till barn och unga.	Arbetet med att bemöta och omhänderta våldsutsatta personer inklusive barn i våldsutsatta miljöer pågår. Utbildning- och informationsmaterial rörande barns utsatthet har tagits fram.
Läkemedelsanvändning - Minska olämplig läkemedelsanvändning	Arbeta för att minska olämplig användning av exempelvis opioider.

4.4 Strategiskt mål: Bäst på att förbättra och förnya

4.4.1 Framgångsfaktorer: Förbättringskunskap

Uppdrag	Beskrivning
Fortsätta arbetet med rätt använd kompetens (RAK).	För att uppnå en likvärdig verksamhet är det viktigt att resurser används kostnadseffektivt.
Fortsätta arbetet med kapacitet och produktionsstyrning (KPS).	KPS (Kapacitet och produktionsstyrning) är exempel på verktyg för att styra resurser mot kostnadseffektivitet.